

УДК 331.2: 631.2

Майданевич П.М., к.е.н., проф.,
Південний філіал Національного університету біоресурсів та природокористування України
"Кримський агротехнологічний університет"
Войтенко В.В., завід. наук. досл. відділ.,
Південний зональний науково-дослідний центр продуктивності агропромислового комплексу

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ МАШИНІСТІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ БУДІВНИЦТВІ

Висвітлена проблема низького рівня оплати праці машиністів задіяних на загальнобудівельних роботах у сільськогосподарському будівництві. Запропоновані конкретні механізми підвищення рівня заробітної плати машиністів при впровадженні науково обґрунтованих норм часу на загальнобудівельні роботи у сільськогосподарському будівництві

Постановка проблеми. З усіх галузей економіки сільське господарство в сучасних умовах створення нових форм власності та нових форм господарювання на селі залишається на найнижчому рівні щодо оплати праці робітників. В даний час сільськогосподарське будівництво перебуває ще в скрутнішому стані у порівнянні з іншими галузями сільського господарства.

Стан вивчення проблеми. Взагалі підйом економіки завжди супроводжується ростом об'ємів будівництва, коли рост економіки малий то і об'єми будівництва як правило мали. В даних умовах дуже гостро потребує реформування оплата праці машиністів задіяних на загальнобудівельних роботах тому як мали об'єми будівництва супроводжуються дуже малою частиною механізованих процесів у порівнянні з ручними роботами. В даних умовах треба не тільки зберегти високий професійний рівень машиністів але і створити умови для наступного його росту при впровадженні науково обґрунтованих норм часу.

Мета дослідження. Запропонувати конкретні механізми підвищення рівня заробітної плати машиністів при загальнобудівельних роботах у сільськогосподарському будівництві з урахуванням найефективніших механізмів росту мотивації праці при впровадженні науково обґрунтованих норм часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Механізм підвищення рівня заробітної плати завжди був в центрі уваги на всіх етапах економічного розвитку. Питанням механізмом підвищення праці присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних вчених: В.В. Вітвіцького [1], О.А. Аврамчук, Д. Балан [2], Л.П. Червінська [4] та інших вчених.

Викладення основного матеріалу дослідження. Оплату праці машиністів, зайнятих на загальнобудівельних роботах у сільськогосподарському будівництві, здійснюють відрядно за виконання норм виробітку або погодинно за відпрацьований час, виходячи з тарифних ставок. Тарифні ставки є основою для визначення відрядних розцінок, які обчислюються множенням годинної тарифної ставки (відповідно розряду робіт) на встановлену норму часу в людино-години. При погодинній оплаті праці розмір заробітної плати машиніста визначається множенням тарифної ставки привласненого машиністу розряду на фактично відпрацьований ним час.

Тарифні ставки застосовуються при визначенні розміру встановлених законодавством доплат за наднормову роботу; за роботу у святкові дні, дні щотижневого відпочинку та нічний час [2].

Мінімальні гарантовані розміри тарифних ставок машиністів подаються в Галузевих угодах, складених між Міністерством аграрної політики України, галузевими об'єднаннями підприємств і підприємств та ЦК профспілки працівників агропромислового комплексу України на конкретний період.

Праця машиністів, зайнятих на загальнобудівельних роботах у сільськогосподарському будівництві оплачується як правило відрядно по встановлених розцінках за одиницю виконаної роботи, розрахованих на підставі встановлених норм часу на дану роботу і прийнятих в господарстві тарифних ставок з урахуванням поправочних коефіцієнтів на важкі роботи і роботи з шкідливими умовами.

За останні роки в системі Мінагропрому України проведена певна робота по впровадженню акордної оплати праці і відрядно-преміальної системи оплати праці по акордних нарядах (акордно-преміальна система) в сільському будівництві, що здійснюється господарським способом. Акордна оплата – різновид відрядної, при якій оплату визначають за встановленою укрупненою розцінкою за відповідний комплекс робіт, виражений в одиницях виміру готової продукції на певній стадії робіт. При цьому акордну розцінку і суму оплати за комплекс робіт визначають на основі калькуляції трудових затрат і оплати праці, обчисленої за діючими нормами і розцінками. Акордна оплата праці передбачає зростання заробітку виконавців відповідно до збільшення обсягу робіт за одиницю часу. При недотриманні строків виконання робота оплачується по відрядних розцінках без нарахування премій. Безумовно акордно-преміальна система сприяє підвищенню матеріальної зацікавленості працівників, зростання продуктивності праці, забезпечення необхідної якості та скорочення строків будівництва об'єктів що в свою чергу веде до економії витрат людських і матеріально-технічних ресурсів, скорочує собівартість будівельно-монтажних робіт. Проте впровадженню прогресивних форм систем оплати праці таких як акордна і відрядно-преміальна на місцях не приділяється належної уваги через низький рівень організації праці, несвоєчасному забезпеченні робочих місць будівельними матеріалами, інструментами, запасними частинами, паливно-мастильними матеріалами, невідповідність фронту робіт, порушення трудової дисципліни, що веде до порушення строків виконання робіт, а працівники позбавляються права на премію.

Тому до переведення працівників на акордну оплату праці керівними та інженерно-технічними працівниками повинен бути здійснений комплекс заходів, які передбачають детальну інженерну підготовку виробництва, матеріально-технічне забезпечення робочих місць згідно з графіком робіт і календарними строками їх завершення, а також ознайомлення виконавців роботи з основними положеннями акордної оплати праці [2].

Дуже важливо щоб при акордно-преміальній системі оплати праці машиністів був забезпечено належний облік обсягів робіт виконаних безпосередньо машиністом за фактично відпрацьований ним час.

Для підвищення матеріальної зацікавленості і професійного рівня машиністів, зайнятих на загальнобудівельних роботах у сільськогосподарському будівництві, зростання продуктивності праці, забезпечення необхідної якості та скорочення строків будівництва об'єктів в умовах відрядно-преміальної системи оплати праці по акордних нарядах пропонуються наступні механізми росту мотивації праці.

1. Стимулювання за високу кваліфікацію машиністів, залежно від їх розряду. Машиністам 5-го та 6-го розрядів надбавка за розрядність до заробітку на механізованих роботах у розмірах, відповідно 10 та 20 %.

2. Стимулювання за стаж роботи за фахом на цьому підприємстві у таких розмірах від річного заробітку, % від 2 до 5 – 8,0; від 5 до 10 – 10,0; від 10 до 15 – 15,0; понад 15 років – 20,0. Надбавку за стаж роботи нараховують на

весь заробіток машиніста, отриманий ним протягом року за виконану роботу і вироблену продукцію, включаючи в нього надбавку за розрядність, підвищену оплату за шкідливі умови праці.

3. Стимулювання праці молодих машиністів, які щойно закінчили професійно-технічні училища чи курси і зайнятий на механізованих роботах, у перші шість місяців самостійної роботи за спеціальністю норми виробітку знижувати: у перші три місяця - до 40%, а протягом наступних трьох місяців - до 20%.

4. Оплата праці за проведення періодичного технічного обслуговування машин та подовження строків служби машин. Працю машиністів за проведення періодичного технічного обслуговування оплачують за кількість відпрацьованих людино-годин. За подовження строків служби машин можна застосовувати додаткову оплату за кожну виконану на машині нормо-змину, залежно від виду і строку служби машин, в таких розмірах (після 5 років експлуатації), грн: 6 років - 1,0; 7 років - 1,2; 8 років - 1,4; 9 років - 1,6; 10 років - 1,8; більш ніж 10 років - 2,0. Вказану доплату виплачують по закінченні будівництва об'єкта, або по закінченні виконання визначеного обсягу робіт.

5. Стимулювання за двозмінну роботу. При двозмінній роботі машиністам при умові виконання кожним з них норм виробітку на закріпленій за ними машині виплачувати додатково 10 % їх заробітку за зміну.

6. Оплата праці за підготовку техніки до зимового зберігання та її обслуговування в цей період. За підготовку сільськогосподарської техніки до зимового періоду працю машиністів оплачувати за ставкою 3 розряду тарифної сітки відрядників встановленої для машиністів на механізованих роботах. Час для підготовки техніки до зберігання визначають у господарстві на кожну машину окремо на підставі діючих нормативів.

7. Стимулювання якості виконаних робіт. Якість виконаних робіт має відповідати вимогам проекту, будівельним нормам і правилам, іншим нормативним документам, а приймання їх від виконавців рекомендується проводити згідно з Інструкцією по визначенню якості будівельно-монтажних робіт. Якісне і своєчасне виконання робіт за умови безперебійного обслуговування виробничих дільниць і бригад, при відсутності аварій і простоїв машин, механізмів і установок з вини цих працівників розмір премії у відсотках до тарифної ставки до 30 %. При виконанні акордного завдання достроково рекомендується видавати премії в розмірі: за кожний процент скорочення нормативного часу будівництва об'єкта при оцінці якості виконання робіт на "відмінно" - до 4 %, "добре" - до 2 % і на "задовільно" - до 0,5 % за акордним нарядом.

8. Стимулювання за введення в дію об'єктів будівництва. При введенні в дію об'єкта будівництва з оцінкою "відмінно" розмір премії збільшується на 10 %, з оцінкою "добре" премія виплачується у встановлених розмірах, при оцінці "задовільно" - розмір премії знижується на 10%. При скороченні строків введення в дію виробничих потужностей і об'єктів будівництва проти встановлених норм тривалості їх будівництва на 10 % премію підвищують на 10 %, на 20 % премію підвищують на 25 %, на 30 % - суму премії підвищують на 50 %.

9. Стимулювання за якісне і своєчасне виконання робіт шляхом надавання допомоги на будівлю власного житла машиністам господарства:

- транспортування будівельних матеріалів з місць їх виготовлення, або місць їх продажу, де ціна на ті ж самі матеріали найменша;

- використання будівельних машин господарства при будівлі власного житла машиністом за собівартістю механізованого процесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Активізація людського чинника при впровадженні науково обґрунтованих норм часу на механізовані загальнобудівельні роботи у сільськогосподарському будівництві має стати механізмом зростання ефективності сільськогосподарського будівництва за умовами зростання мотивації трудової діяльності машиністів на принципах матеріального стимулювання з урахуванням відповідності розмірів винагород до рівня продуктивності праці.

У системі мотиваційного механізму слід розглянути чинник відповідальності, установити основні методи відповідальної поведінки працівників та способи відповідального ставлення до праці на підставі делегування повноважень[4]. Таким чином, необхідно створити умови для впровадження нових прогресивних форм оплати праці машиністів на місцях шляхом підвищення рівня організації праці, своєчасному забезпеченні робочих місць будівельними матеріалами, запасними частинами, паливно-мастильними матеріалами. Впровадження нових прогресивних форм оплати праці машиністів приведе до підвищення продуктивності праці, що в свою чергу веде до скорочення термінів будівництва об'єктів, економії витрат людських і матеріально-технічних ресурсів, скорочує собівартість будівельно-монтажних робіт.

Список використаної літератури:

1. Аєрамчук О.А., Балан О.Д., Вітвицький В.В. та ін. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві - К.: Центр "Агропромпраця", 2000. - 464 с. 2. Вітвицький В.В. Управління галузевими системами економічних норм і нормативів в АПК. - К., 2001. - 568 с. 3. Вітвицький В.В., Метельская З.М. та ін. Організаційно-методичні основи формування додатків до колективного договору по оплаті та нормуванню праці в аграрному виробництві. - К., 2004. - 288 с. 4. Червінська Л.П. Мотивація трудової діяльності в агропромисловому виробництві України/ Ін-т економіки НАН України. - К., 2003. - 36 с.

МАЙДАНЕВИЧ П.М. - кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва Південного філіалу Національного університету біоресурсів та природокористування України "Кримського агротехнологічного університету"

ВОЙТЕНКО В.В. - завідувач науководослідним відділом обслуговуючих галузей АПК Південного зонального науково-дослідного центру продуктивності агропромислового комплексу

Наукові інтереси:

- економіка і нормування;
- обслуговуюча галузь АПК